

KONYA İLİ VE ÇEVRESİNDEN GELEN HASTALARDA KOPRO - PARAZİTOLOJİK İNCELEME SONUÇLARI

«The incidence of intestinal parasites in Konya»

Dr. Naci Kemal KIRCA¹
Bio. Nedret ALBAYRAK²

*Bir kopro-epidemiolojik araştırmaya katkıda bulunacağı düşünce-
siyle Mayıs 1983 - Aralık 1984 tarihlerinde parazitoloji laboratuvarımıza
gelen 3400 hasta dışkısı nativ preparasyon yöntemi ile barsak parazitleri
yönünden incelenmiştir. 1356 hasta dışkısında %39.8 oranında bir veya
birden fazla barsak parazitine rastlanmıştır.*

*Parazitlerin %76.1'ini protozoonlar, %23.9'unu helmintler oluşturu-
maktadır.*

*3400 fecal specimens were examined. In 1356 of these (%39.8) various
parasites have been found, but 2044 (%60.2) specimens showed no para-
sites. The prevalence of parasite species were as follows: Protozoa %76.1
and helminthes %23.9.*

Parazitler enfeksiyonların bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygın olduğu bilinmektedir (6, 8). Ülkemizin ılıman iklim kuşağında yer alması ve toprak özelliklerine bağlı olarak, parazitlerin çeşitliliği ve sıklığı bu enfeksiyonlarda etkilidir. Parazitlerin artışında asıl etkili faktör ise sağlık koşullarının yetersizliği, temizlik noksanlığı gibi sosyo-ekonomik nedenlerdir (5, 9).

Parazitler insanın beslenmesini bozarak, sindirimi, emilimi, metabolizmayı değiştirerek zararlı oldukları gibi, dokuları zedeleme, sıkıştırma, irkiltme, zehirleme gibi zararlarıyla da bir çok patolojik ve immun-patolojik olaylara neden olurlar (10).

Parazitler hastalıkların epidemiyolojisini etkileyen faktörler, parazite, insana, çevre ve topluma göre değişiklik gösterirler. İnsan toplulukla-

(1) Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Öğr. Üyesi.
(2) Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Biolog.

rının durumu, meslekler ve işyerleri, hastaneler, laboratuvarlar dağılışı etkilerler (6, 10).

Ülkemiz için önemli bir sağlık sorunu olan parazitlerin fiziksel ve mental geriliklere neden olmasında sağlıklı bir toplum olabilme açısından önem taşımaktadır.

Tüm bu nedenlerle Konya İli'nde parazitlerin durumuna bir örnek olacağı düşüncesiyle bu çalışmayı yaptık.

MATERYAL VE METOD

Dışkı örnekleri, hastanın kendisi tarafından laboratuvarımıza getirilmiş veya laboratuvarımızdan verilen özel plastik kaplarla alınmıştır. *Enterobius vermicularis* yönünden yapılan incelemelerde mümkün olan durumlarda selofan bant yöntemi uygulanmıştır.

Laboratuvara getirilen veya alınan dışkı örnekleri bekletilmeden incelenmiştir. Yapılan fiziksel incelemede, dışkının miktarı, rengi, kokusu, kıvamı, kan, müküs bulunup bulunmadığı ve parazitlerin erişkin şekilleri araştırılmıştır.

Mikroskopik incelemelerde nativ preparasyon yöntemi uygulanmıştır. Preparasyon hazırlanırken, bir kürdan dışkının en az 4-5 yerine batırılmış ve mercimek tanesi kadar alınan dışkı, yağsız ve temiz bir lam üzerine konmuş 1-2 damla tuzlu su ile ezilerek karıştırılmış, üzerine lamel kapatılarak sahanın her yanı incelenmiştir.

BULGULAR

3400 insan dışkısı barsak helmitleri ve protozoonları yönünden incelenmiştir. 1356 kişide (%39.8) oranında bir veya birden fazla parazit görülmüştür. En sık rastlanan protozoon %37.7 oranı ile *Giardia lamblia* (intestinalis) olmuştur. *Giardia lamblia*'yı %16.1 oranı ile *Entamoeba histolytica* izlemektedir. *Entamoeba coli* %14.3 oranında, *Trichomonas intestinalis* %2.8 oranında, diğer protozoon kistleride %5.2 oranında bulunmuştur.

Helmitlerde ise en sık olarak %19.1 oranıyla *Ascaris lumbricoides* görülmüştür. *Taenia* %1.6, *Hymenolepis nana* %1.3, *Enterobius vermicularis* %1.1, *Trichuris trichura* %0.8 oranında bulunmuştur. İnceleme sonuçları Tablo 1'de özetlenmiştir.

TABLO 1 - Muayene edilen 3400 hasta dışkısında rastlanan parazitlerin dağılımı.

Parazit	Sayısı	% oranı
Giardia lamblia	511	37.7
Entamoeba histolytica	218	16.1
Entamoeba coli	194	14.3
Trichomonas intestinalis	38	2.8
Diğer protozoon kistleri	71	5.2
Ascaris lumbricoides	259	19.1
Taenia	22	1.6
Hymenolepis nana	17	1.3
Enterobius vermicularis	15	1.1
Trichuris trichiura	11	0.8
Toplam	1356	100

TABLO 2 - Parazitli hastalarda protozoon, helmint dağılımı.

Parazit Grubu	% oranı
Protozoon	76.1
Helmint	23.9
Toplam	100.0

TARTIŞMA

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de uygun olmayan çevre sağlığı koşulları parazitozların yaygın olmasına neden olmaktadır. Bu yaygınlığı ve yurdumuzun parazitolojik coğrafyasını belirleyebilmek için çeşitli koproparazitolojik incelemeler yapılmıştır (3, 5, 9).

Bu çalışmalarda parazitozların yaygınlık oranı %17.2 ile %97.7 arasında değişkenlik göstermektedir (9).

Çeşitli kaynaklardaki parazitoz oranları bölgelere göre Ege Bölgesinde %12 - 40, İç Anadolu Bölgesinde %50 - 75, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde %64 - 96 bulunmuştur (3, 10, 11).

Biz çalışmamızda en yüksek oranda parazitizmin Giardia lamblia'ya ait olduğunu gördük. %37.7 gibi yüksek oranda rastladığımız bu parazit insandan insana direkt olarak sindirim yolu aracılığıyla bulaşmaktadır. Özellikle çocuklarda ağır klinik tabloya neden olabilen Giardia lamblia sıklığı bazı yayınlara göre %15.9'dur (1). Hastane ortamında yapılan bir çalışmada Eskişehir'de %21.5, Kayseri'de %56.3 (2,4) oranında bulunmuştur.

Kommensal bir protozoon olan *Entamoeba coli* temizlik noksanlığı dışkısının yaygınlığını göstermekte olup %14.3 oranında bulunmuştur. %16.1 oranında belirlemiş olduğumuz *Entamoeba histolytica* ve *E. coli* oranları yurt ortalamalarına uygunluk göstermektedir.

İnsanın kalın barsağında yerleşen ve yalnız trofozoit şekli olan *Trichomonas intestinalis* patojen olabileceği bildirilen bir barsak kamçılısı olup çalışmamızda %2.8 oranında rastlanmıştır (7).

Diğer protozoon kistleri olarak özetlediğimiz, özellikle insanın kalın barsak boşluğunda kommensal olarak yaşayan kamçılı protozoon kistleri ve patojen olmayan amip türleri de %5.2 oranında bulunmuştur.

İnsana temizlik eksikliği dışkısı ile bulaşan *Ascaris lumbricoides*, *Hymenolepis nana*, *Trichuris trichiura* ve *Taenia* ortalamaları yurt ortalamaları içersindedir. *Enterobius vermicularis* için her hastaya selofan bant uygulaması yaptırılmadığı için gerçek insidansın daha yüksek olduğu düşüncesindeyiz.

Çalışmamız hastane ortamında ve hastalıklı kişilerin dışkılarında yapıldığı için saha çalışmalarıyla bütünleştirilerek Konya İli'nin zooparazitolojik faunasının ortaya konabileceği diğer çalışmalara bir başlangıç niteliğindedir.

Yurdumuzun en önemli enfeksiyon hastalıkları dışkıyla bulaşabilenlerdir. Dışkı dağılması çevre sağlığı önlemlerinin yetersizliği ve temizlik noksanlığı dışkısının yaygınlığı ile olmaktadır.

Çevre sağlığı önlemleriyle bütünleştirilen bir eğitici çalışma örgütlenmesi, fizik ve ruh sağlığını son derece etkileyen parazitlerin azaltılmasını, giderek yok edilmesini sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Akgün, N., Akkuş, R., Başaran, M. : Çocuklarda Giardiasis. *Anadolu Tıp Dergisi*. 3: 541 - 548, 1981.
2. Çıtak, Y. : Kayseri'de barsak parazitlerinin bulunuş oranları. *Mikrobiyol. Bült.* 14/3: 225, 1980.
3. Çolak, H. : Türkiye'de barsak parazitlerinin bölgesel yaygınlığı. *Mikrobiyol. Bült.* 13/1: 115, 1979.
4. Fazlı, A., Özbal, Y., Kılıç, H. : 2207 gaita'nın barsak parazitleri yönünden incelenmesi. *K. Ü. Gevher Nesibe Bilim Haftası Yayını*. 674-682, 1982.

5. Işık, A., Bilgin, Y. : *İnsanda asalak olan parazitlerin insan beslenmesine etkilerinin toplumsal açıdan incelenmesi. II. Ulusal Parazitoloji Kongresi Tebliği. Ankara, 3 - 5 Haziran 1981.*
6. Merdivenci, A. : *Medikal Parazitoloji Ders Kitabı, 66 - 71, İstanbul, 1974.*
7. Merdivenci, A. : *Medikal Protozooloji Ders Kitabı, 74 - 75, İst. Üniv. Cerrahpaşa Tıp Fak. Yayınları, İstanbul, 1974.*
8. Schulta, G. M. : *Parasitic Diseases. New Eng. J. of Med. 297: 1259, 1977.*
9. Unat, E. K., Yaşarol, Ş., Merdivenci, A. : *Türkiye'nin Parazitolojik Coğrafyası. Ege Üniv. Tıp Fak. Yayınları. No: 42, 1965.*
10. Unat, E. K. : *Tıp Parazitolojisi, İ. Ü. Cerrahpaşa Tıp Fak. Yayını, No: 3044, 30 - 36, 1982.*
11. Yaşarol, Ş. : *Türkiye Parazitozları. Ege Üniv. Matbaası, İzmir, 1973.*